PODPORA A BARIÉRY INKLUZE V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

FACTORS SUPPORTING AND PREVENTING INCLUSION IN KINDERGARTEN

Denglerová Denisa

Klíčová slova: diverzita; proces inkluze; učitelé v mateřských školách
Key words: diversity, inclusion, kindergarten teachers

Úspěšné inkluzivní vzdělávání nejen v mateřských školách je úzce spjato s jeho vykonavateli, tedy učiteli. Proto náš výzkum považuje za důležité jejich vnímání problematiky. Cílem výzkumu bylo zachytit a popsat, jaké zkušenosti s diverzitou a procesem inkluze mají učitelé v mateřských školách. Dalším cílem je detekovat, co jim v procesu inkluze pomáhá, a naopak co je brzdí.

Diverzita žáků je realitou každé školy, mateřskou počínaje. To, jak s diverzitou dětí ve škole pracovat, bývá spojováno s konceptem inkluzivního vzdělávání. Salamanské prohlášení přichází s požadavkem vzdělávat všechny děti společně bez ohledu na jejich původ, rasu, socioekonomický status nebo zdravotní stav (The Salamanca, 1994). Proces inkluze se ve společnosti musí dotýkat všech stupňů vzdělávání. V České republice je inkluze nejčastěji řešena (teoreticky i prakticky) na prvním stupni základních škol. V tomto příspěvku však chceme poukázat, že prvky inkluze respektive exkluze se objevují již v předškolním vzdělávání. Inkluze v mateřských školách je v České republice stanovena novelou školského zákona platnou od roku 2016. Děti se specifickými vzdělávacími potřebami mají nárok na celou škálu podpůrných opatření, v praxi jsou však tato opatření cílená především na prostředí základních škol a předškolní vzdělávání je poněkud opomíjeno.

V rámci výzkumu jsme vedli rozhovory s učiteli z různých MŠ napříč ČR. Rozhovory měly formu focus group. Sestavili jsme 4 diskusní skupiny, v každé bylo 8 až 9 účastníků. Účastníci výzkumu (32 žen a 2 muži) byli ve věku 22 až 58 let. Diskuse trvala přibližně 120 minut a zaměřovala se na to, jak účastníci rozumějí pojmu inkluze, jak probíhá inkluze v jejich MŠ, jaké jsou přínosy a limity inkluzivního procesu a co považují za největší překážky v procesu inkluze. Data byla analyzováno v kontextu zakotvené teorie, využili jsme první fáze a v procesu otevřeného kódování detekovali kategorie. Všichni respondenti v našem výzkumném šetření mají vlastní zkušenost s inkluzí, v jejich školkách se vyskytují děti se specifickými vzdělávacími potřebami. 80 % respondentů pracuje s takovým dítětem či dětmi aktuálně ve své třídě, 20 % respondentů

uvedlo, že se setkalo s integrovaným žákem ve své školce v minulosti. V rámci analýzy jsme detekovali 5 hlavních kategorií: Chybějící systémová podpora, Diverzita jako příležitost k učení, Děti jsou fajn, složitější je to s rodiči, Efektivní spolupráce s asistentem dítěte není samozřejmost, Děti ve střídavé péči mají také specifické potřeby.

Abstract: Success of inclusive education in kindergartens, and not only there, largely depends on its performers, the teachers. For this reason our research considers their perception of the matter important. The goal of the research was to capture and describe what experiences with diversity and inclusion process teachers in kindergartens have. Another goal was to detect what helps teachers in the inclusion process, and what makes the process more difficult. Within the research we interviewed 34 teachers from various kindergartens across the Czech Republic. The interviews had a form of focus group discussion. All respondents in our survey have experiences with inclusion; their kindergartens are attended by pupils with specific educational needs. 80 % respondents work with such child or children in their own class. Data were analysed in the context of anchored theory, we used the first phase and detected 5 main categories in the open coding process.

Literatura/References:

Booth, T., & Ainscow, M. (2002). *Index for Inclusion: Developing learning and participation in schools.* London: Center for Studies of Inclusion Education.

Lazarová, B., Hloušková, L., Trnková, K., Pol, M., & Lukas, J. (2015). *Řízení inkluze ve škole.* Brno: MUNIPress.

Skidmore, D. (2004). *Inclusion: The dynamic of school development*, Open University Press.